

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Գ. Պոլսի համար Տարեկան	100 ղ
Վեցամսայ	55 ղ
Գառնուց համար Տարեկան	110 ղ
Վեցամսայ	60 ղ
Մեծ բիւր	2 ղ
Մանուցմանց տողը մեկ անգամի համար	
Տղերկու անգամի համար	2 ղ

Իսկա զայս քաղաքի համար ծա-
քը խմբագրութեամբ վրայ է:
Իրագրոյս վերաբերեալ մանաւ կամ որ
եւ իցե գրութիւն խմբագրութեան
նկի պիտի ազդուի. եւ մանաւ. ծախ
քըն ալ զրկուիմ վրայ է:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պաղլիկայ եւ Խաղիկոյ լրագիրներ
ըր տակաւին Հռոմի խնդրոյն զբա-
ղած են, եւ Պաղլիկայ Օրէնսդէր
Ժողովին վիճաբանութիւններէն եւ
տեւ, Խաղիկոյ խորհրդարանն ալ կա-
րեւոր վիճաբանութիւններ ըրաւ, ու
բոյ վախճանն եղաւ պաշտօնէից հրա-
ժարումը: Իսկ ճարտարապետները
Պաղլիկայ դէմ աւելցած զայրոյթնին
չծածկեցին, եւ թէպէտ Մէնաստրա
գործարանն այս փոթորիկը մեղմացը
ներաւ եւ իր քաղաքականութիւնը մե-
ծագոյն մասին ընդունել տալու ջանք
ըրաւ, բայց չյաջողեցաւ: Խորհրդա-
րանը Հռոմ մայրաքաղաքը ընելու
ճորագիրը նորէն ընդունեց, բայց պաշ-
տօնէից քաղաքականութիւնը 201 քը
էտով մերժուեցաւ ընդդէմ 199ի:
Խոր զրայ պաշտօնեայք հրաժարու-
կան տուին, եւ թագաւորը նոր պաշ-
տօնէութիւն մը կազմելու գործը
դարձեալ Մէնաստրայի յանձնեց:

Խորհրդարանին մատուցուած
դեմագոյնական գործիւններէն կը
տեսնուի որ խաղաղական կառավարու-
թիւնը Պաղլիկայ Հռոմ զօրք զրկած
միջոցին իր յանձնարար Պէրլինի եւ
Ինդրապուրիի դեմագոյնաց հրահանգ
տուելէ որ Միգրիկոյ Բրուսիայ եւ
Ռուսիայ կողմանէ ալ հաւաքական
կամ առանձին միջամտութիւն մը
ներ տալու փորձեր ընեն, ի թէ այս
տէրութիւններն Խաղիկոյ առաջար-
կութիւններն ընդունեն, ալ հարկ
չէր մնար իր զօրքերն Հռոմի սահ-
մաններէն ետ քաշելու եւ խորհրդա-
րանն անհապառակելու: Բայց ըրտ Միս-
րի պատասխաններ է թէ « Եւրոպիա
« կը ջանայ որ խաղաղական զօրաց
« Հռոմի սահմանները մտնելը պատե-
« թաղի պատճառ չըլլայ: »

Պ. Տը Պիլմարը իրեն եղած ա-
ռաջարկութեան անմիջապէս հաւա-
նութիւն չտալով պատասխաններ է թէ
երբոր իրեն աւելի ծանրանալով եւ
բոսնական կարեւորութիւն տալուն,
այն ատեն պարագային համեմատ
հարկ եղած որոյման կը հետեւի, Իսկ
Պորտալի իշխանը յայտարարութիւն
ըրեր է որ եթէ զէպերը կրօնական
կերպարանքէն ելնելով մեծ տէրու-
թեանց ալ չհանրուի գալելիք քաղա-
քական կարեւորութիւն տալուն, Խ-
աղիկա իրաւունք ունի վստահ ըլլա-
լու Ռուսիայ համակրութեանց վրայ,
որ բարեկամ ազգի մը համար ձեռ-
քէն եկածը կընէ:

Եւս յայտարարութիւններէն կը
հետեւի որ Բրուսիայ եւ Ռու-
սիայ արտաքին գործոց պաշտօնեայ-
ներն ապագային մէջ գործելու որո-
շումն իրենց վերապահած են եթէ
զէպերը ծանրալիշու կերպարանք
մ'առնուն:

Ռուսիայ լրագիրները սաստկապէս
կը խօսին Պաղլիկայ արեւելեան քա-

ղաքականութեան եւ անոր Բրուսիայ
հետ համաձայնութեան դէմ: Իսկ
սիա ալ Շէքիլիկի հիւսիսային մասը
տակաւին Տանիմարայի չղարձնելէ
զատ իր պահանջներէց վրայ հաստա-
տուն մնալով Գերմանացի ընտելաց
համար ապահովութիւններ կուգէ զորս
Տանիմարայ յանձն չէր առնուր:

Բայց այս նկատուածն ի բաց թող-
լով, Պաղլիկա իր հռոմէական քաղա-
քականութիւնը, զոր պետութեան
պաշտօնեայն օրէնսդէր Ժողովին բե-
մին վրայէն կը ծանուցանէր, կերեւի
որ անուր կը բռնէ:
Պ. Ռուէ Պ. Ժիւլ Գալիլի եւ
Պ. Թիէրի տուած պատասխանին մէջ
կարեւորութիւն արշաւանաց վրայ խօ-
սելով մինչեւ Նիւէվրայի խաղա-
ղապետի գումարուն հանեց անոր
սկիզբը: Եւս գումարուն մէջ իշ-
խարհակալն ոչ միայն Պաղլիկա աշ-
խարհական այլ եւ հոգեւոր իշխանու-
թեան ալ դէմ խօսած էր: Ուստի իր
նպատակն էր երկուքն ալ տապալել:
Հոն արշաւած էր նաեւ Հռոմի վրայ
արշաւել: Պաղլիկական կառավարու-
թեան ալ ըն այս յեղափոխիչ շարժ-
մանց վրայ ըլլալով, խաղաղական կա-
ռավարութեան ալ ուշադրութիւնը
հրաւիրելէ չէր դադարած: Բայց ասի-
կա թէ եւ իրեն ապահովութիւն կու-
տար, կը թողուր նաեւ որ յեղափոխա-
կաններն ալ հանդարտ գործեն, մին-
չեւ որ Պաղլիկա միջամտելով անոնց
նպատակին առաջ ըն առաւ: Իսկ Պ.
Թիէրի խաղաղական միտքութիւնը կազ-
մելու նպատակաւն զտնտեսելուն
համար Պաղլիկական կառավարութեան
դէմ ըրած քննադատութեանց պատաս-
խանելով ըսաւ թէ Պաղլիկա Բրու-
սիայ ազգեցեալութիւն Խաղիկոյ վրայէն
վերջընելու համար պատեհալիմ էր:

Բայց Պաղլիկա Կարեւորութիւն
Կարօլի վրայ ըրած արշաւանաց եւ
այս թագաւորութիւնն ալ Պ. Թիէրի
Խանութիւնի արքունական գաւառա-
նին ներքեւ միացնելուն չէր նպաս-
տած, ոչ ալ Պաղլիկա երկիրներէն
Մարչի եւ Օմպրիայի գաւառներ
ընէ խաղաղական միտքութեան մէջ միտ
ներուն, այլ անոնց միտքութիւնը կա-
տարուելէ եւ խաղաղական թագաւոր-
ութիւնն ազգային կամքը հաստատ-
ւելէ ետեւ ընդունելէ չէր զայն: Բայց
Պ. Թիէրի-Խանութիւնն այն ատեն իշ-
խարհակալի հետ գործակից գտնուիլը
ծանր պատասխանատուութիւն մը գը-
րաւ իր վրայ, որուն պատիժը կը կրէ
հիմա:

Պ. Ռուէ իր ճառը վերջացուց
ըսելով թէ Պաղլիկա երբեք չպիտի
թող տայ որ Խաղիկա Հռոմն ալ առ-
նու, եւ իր զօրքերը պիտի պահէ հոն
մինչեւ որ Պաղլիկա անկախութիւնն ա-
պահովի սեպտեմբերի դաշնագրու-
թեան գործադրութեամբ, կամ անոր
տեղ նոր դաշնագրութեան մը հաս-
տատութեամբ:

Եւս ծանր յայտարարութիւնը,

որ չէր կրնար մեղմուիլ Խաղիկոյ ան-
կախութեան համար ալ ըսուած քա-
նի մը խօսքերով, Խաղիկոյ մէջ մեծ
զայրոյթ բորբոքեց, որ ինչպէս վերն
ալ ըսինք, խորհրդարանին մէջ պաշ-
տօնէից Պաղլիկական դաշնակցութե-
նէն չբաժնուելու քաղաքականութիւ-
նն այսպէս եւ Հռոմը դարձեալ
Խաղիկոյ մայրաքաղաք հրատարակե-
լու պատճառ եղաւ:

Խորհրդարանին այս ըուէարիւ-
թիւնը եւ պաշտօնէից հրաժարականը
պատճառ տուած կերեւին Պաղլիկայ
որ 20000 զօրք ալ Հռոմը զրկելու հա-
մար թաղիկն նաւահանգիստը պատ-
րաստութիւններ ընէ: Բայց այս պատ-
րաստութիւններն անոր համար եղած
կերեւին, որ եթէ խաղաղական նոր կազ-
մուելիք պաշտօնէութիւնը խորհրդա-
րանին կամաց համեմատ զիրք մը բռ-
նէ, Պաղլիկա ալ նորէն Պաղլիկա պաշա-
պանէ: Եւս ատեն հռոմէական խոյն-
դիրն ալ նոր կարեւորութիւն կ'ստա-
նայ: Բայց նորմէտեւ թագաւորը
դարձեալ Մէնաստրայի յանձնեց նոր
պաշտօնէութիւն մը կազմելու գոր-
ծը, ուստի յաւաքի է որ Պաղլիկա ալ
դարձեալ զօրք զրկուիլ արդէն կընճ-
ուալից խնդիր մ'աւելի չծանրացնէր:

Պ. Ռուէի յայտարարութիւնն
ընէ Միգրիկոյ կառավարութեան որո-
շել տուին որ Հռոմի համար բացուե-
լիք դեմագոյնագրութիւնն ետ կենայ:
Եւս հաւանական չէ որ Բրուսիա եւ
Ռուսիա ալ նոյն դէպքը բռնած ըլլան:

Հռոմի խնդրոյն այս անտոյգ-
վիճակին եւ ուրիշ քաղաքական խնդ-
րոց կեղծակարծութեան նկատմամբ,
Պաղլիկայ Օրէնսդէր Ժողովին ներ-
կայացուած զինուորական վերակազ-
մութեան օրէնքը մեծադոյն մասէն
լու ընդունելութիւն գտաւ: Եւս
փոխանաց մեծ մասը այնպէս թէ
Լեւոնտական տէրութեանց եւ մանա-
ւաճար Բրուսիայի զօրութեան աճումը
Պաղլիկայ վրայ ալ անհրաժեշտ հարկ
կը դնէ իր զինուորական զօրութիւնը
զորագրելու եւ ընդարձակել: Պ.
Թիւլ Սիմոն առաջարկեց մնայուն
բանակը վերցնել եւ հայրենեաց
պաշտպանութիւնը Օւնկեցիքի վրայ
պէս բոլոր ազգէն յանձնել: Բայց պա-
տերապանական գործոց պաշտօնեայն
այս առաջարկութիւնը հերքելով պըն-
դեց որ Պաղլիկա 50000 կանոնաւոր
զօրաց պէտք ունի: Ուստի զինուորա-
կան այս նոր կարգադրութեան ար-
գասիքը պիտի ըլլայ, ըսաւ, արդե-
լու որ օտար տէրութեանց կողմանէ
Պաղլիկայ վրայ յանձնապատան եւ
յանձնադէն արշաւանք մը չըլլայ:
Պաշտօնեայն ծանոց թէ Պաղլիկական
զօրքը մինչեւ դարունը Կարօլի նոր
հրացաններով պիտի զինուի:

Եւս տեսակ վիճաբանութեանց
մէջ ընկանաբար չափաւորեցութիւն
ներ կը սարգին առաջարկուած օրէն-
քին մեծադոյն մաս վատուել տալու
համար, ուստի Պաղլիկա նոր օրէն-

քը պատերազմի նշան համարող կար-
ծիքը հերքեց: Պաղլիկայ պա-
տերազմական գործոց պաշտօնէին յայ-
տարարութիւնն ասոր հակառակ կը
թուի: Պաղլիկայ նախամեծար կը
համարենք, ըսաւ, երկարատեւ ան-
հանգարտութենէ մը բայց Պաղլիկա
զինուորական ընտիր կազմութեամբ մը
ընաւ վախճալու տեղ չկրնար ունե-
նալ իր դրացիներէն: Եւս մնայ տեսնել
թէ Պիէլ մարշալտին այս պատե-
րազմանքը յայտարարութիւնը զինուո-
րական վերապաշտութեան օրէնքին մե-
ծագոյն մաս վատուցնելու համար է
թէ ուրիշ նպատակաւ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԵՂԻՆ ՏԵՏՐԱԿ ԳԱՂԱՊՈՑ

ԽՆԴԻՐ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆՑ

Ի ՏԱՀԱՍՍՍՆ

Գործակատարն Պաղլիկայ ի Գ. Պոլսի առ

պաշտօնեայն արտաքին գործոց

(Բաղուած)

Թարաւրի 14 օգոստ

Պարոն Մարքիզ: Երեկ չէ առ ջի-
օրը Սուլթանն իր պաշտօնեայնները
գումարեց Վաղլիկա լրագրութեան
թեան վրայ անոնց հետ խօսելու հա-
մար: Եւս իր Վ. Եւստիպիոս թեմա-
մէն կողմ իրեն եղած ընդունելութիւն
ները գոհութեամբ ծանուցանելէ եւ
տեւ, երկուքն խօսեցաւ քաղաքա-
կըրթութեան բարեաց վրայ զոր հարե-
ւանցի մը տեսած էր, եւ Տաճկաստանի
մէջ ալ հասարակաց կրթութեան զօրա-
ւոր մղում մը տալու, բաղամիւն երկա-
թուղիներ շինելու եւ պանքային հաս-
տատելու պէտքը ցոյց տուաւ, որը
երկրին հարստութեան միջոցները պի-
տի անհեղինակ: Սուլթանին իր պաշ-
տօնէից հետ ըրած խօսակցութեան
գլխաւոր կէտերն ասոնք են:

Եւստիպիոսը եւ այլն:

(Ստորագրեալ Ռ. Թ. Բ.)

Գործակատարն Պաղլիկայ ի Գ. Պոլսի առ

պաշտօնեայն արտաքին գործոց

Թարաւրի 21 օգոստ

Պարոն Մարքիզ: Սուլթանն առ-
ջի օրը պաշտօնէից խորհրդոյն նախա-
դաճեց: Եւս իրեն երեք ժամ տեւեց
եւ կայսրութեան հարստութիւններն
անհեղինակ բարեկարգութեանց վրայ
խորհուրդներ եղան: Եւս իր Վ. Եւս-
տիպիոսին ազգու կերպիւ պնդեց
երկաթուղիներ շինելու պիտոյից վրայ
ոչ միայն ի Բուսիէն ուլ եւ յիսիա:
Հայտնապէս ծանոց թէ քանի որ
Տաճկաստան իրեն հանրային եւ ան-
տառական հարստութիւնները մշակե-
լու վիճակի մէջ չէ, պէտք է որ ա-
ռանց վարանման օտար ձեռնտուու-
թեան դիմէ: Պաշտօնէից խորհուրդն
որոշեց որ Բուսիէի երկաթուղեաց
արտօնութիւնը տրուելէ ետեւ, Միս-
տիլի մէջ ալ երկաթուղիներ հաս-
տատելու համար օտարի դրամատեարց
գլխաւոր: Հանրաց եւ անտառաց գոր-

ճառութիւնն ուլ այն ընկերութեանց
տալ նախամեծար պիտի համարուի,
որք երկաթուղեաց շինութեան ալ
յանձնառու ըլլան:

Պուտա փաշային Գրքմէն վերա-
դարձին կ'ապաստուի տէրութեան խոր-
հուրդ մ'եւ արդարութեան բարձր
ատեան մը կողմէրու համար, ուրքը-
բխտոնեայնքն ու տաճիկները հա-
ւասար պիտի մտնեն:

Բնդունեցէք եւ այլն,
(Ստորագրեալ) ՈՒՅԹԵ

Բ. Գուռը կ'իրիտի համար վար-
չային եւ դատաւարանական երկու նոր
օրէնք խմբագրած եւ Օգոստ. Սուլ-
թանին ներկայացուցած էր, որ իր
կայսերական հաւանութեամբ վաւե-
րացոյց զանոնք:

Այս օրէնքները կ'իրիտի մասնա-
ւոր կանոնադրութեան հետ յիշեալ
կողմէն օրէնադրութիւններն ազատա-
միտ հիմանց վրայ կը հիմնեն:

Վանի մը լրագիրներ կը ծանու-
ցանէին թէ Եգիպտոսի փոխարքայն
Բ. Գլան տալիք տուրքին վճարումը
կը մերժէ:

Երէկուան Լա թուրքին այս լու-
րը սուտ հանելով կը ծանուցանէ թէ
փոխարքայն միշտ կանոնաւորապէս իր
պարտքը կը վճարէ, եւ վերջինն ալ
ինք Լ. Պօլիս դատեալ ժամանակ
վճարած է:

ՀԵՌԱՊՈԼԻՏԻՔ

Փարիզ 26 դեկտ.

Ֆիորէնցա. — Մէնապրէս դորապե-
տին ձեռք նոր պաշտօնէութիւն մը կազ-
մուի ճաւանդական կերեւի:

Ֆրանս լրագիրը կըսէ թէ Մէնապրէս
գորապետը նոր կազմուիք պաշտօնէութեան
մէջ ներքին գործոց պաշտօնէաց մը դռնե-
րու դուռարութիւն կը հրէ, եթէ խորհրդ-
արանը վերստին հակառակ քուէ տայ,
նոր կազմուիք պաշտօնէութիւնն ալ կը
լուծուի:

Բրէս լրագիրը Պօլսոյի գրոյց մը կը մե-
ջէ, որուն նայելով Պապական կառավարու-
թիւնը Ռօչիտի քով ընդգիծութիւն կընէ
խաղաղական պարտուց շահերուն վճարմանը:

Օսմ քօնսուլտէ

Փարիզ 33 33—33 60

Բեդրապուրկ 26 դեկտ.

Ռուսական Եմպալտ լրագիրը կըսէ թէ
Ռուսիա անպակ բացորոշ կերպիւ արեւել-
եան խնդիրն առաջարկած է, որ արադ
լուծում մ'անհրաժեշտ է:

Նիւ-Եորք 23 դեկտ.

Խորհրդարանը գորաց թիւը նորէն պակ-
սեցնելու փափագ կը յայտնէ:

Բեդրապուրկ 24 դեկտ.

Կայսերական հրովարտակ մը 1866ի եւ
1867ի ներդրութիւններէն դուրս կը ձգէ այն
Լեհ փախստականները որք դեռ օտար երկր-
ներ կը կենան:

Ա.ԶԳ.Ա.ՅԻՆ

Գահիրէն ու Եգիպտոսի լրագիրն
այս շաբթու ալ մեզ հասած նամակ-
ները կալուածական խնդրոյն տակաւին
վերջացած չըլլալը կը ծանուցանեն ցա-
ւելով:

Ամեն. Ասայի սրբազան պատրիար-
քը որ ինչպէս յայտնի է՝ այս գործին
կարգադրութեան համար քանի մ'ա-
միսն 'ի վեր Եգիպտոս կը գտնուի, տա-
կաւին կատարուի հոն իր բնակութիւնն
տիրամայ շարունակել, որով վանքին ալ
նիւթ ապէս եւ բարոյապէս փնտս կը հաս-
նի, փնտս մը՝ որ ընդհանուր ազգին կը
վերարելի, քանզի ոչ որ կրնայ ժու-
տել թէ այն կարեւոր հաստատութեան
բարեկարգութիւնն ու պղծառու-
թիւնն ազգին կենսական շահերէն մե-
կն է:

Այս նկատմամբ՝ խիստ ցտալի է,
որ ըստ ինքեան ամենապարզ խնդիր մը
քանի մը մարդոց գիտադրութեան պատ-
ճառաւ դժուարութեան ենթակայ կըլ-

լայ, եւ մինչև ցայսօր խաղաղութեամբ
բայց եւ միանգամայն արդարութեամբ
չլուծուի: Աւստի հարկ կըլլայ մեզ
գործեալ այս կարեւոր խնդրոյն վրայ
քանի մը խօսք ընել: Թէպէտ մինչ
չեւ հիմա գրածին արդարութիւնը
բաւական երևան հանած են, բայց
քանի որ խնդիրն 'ի կախ մնայ, ազգա-
յին լրագրաց պարտքն է զայն ամեն
նկատմամբ քննութեան տառու, որպէս
զի իրաւանց ամեն կէտերը պարզուին եւ
գործն ալ շուտով իր արդար փախճա-
նին հասնի:

Երուսաղէմի վանքին թէ Գահի-
րէի եւ թէ Եգիպտոսի լրագիրն մէջ փնտ-
րած ու պահանջած կալուածներուն իր
արդար եւ անխառն սեփականութիւնն
ըլլալը վաւերական գրեթով հեռծէ թ-
նելով եւ տուժարնելով կը հաստատ-
ուին. մեծ մասը Երուսաղէմի վանքին
ստակով ծախու առնուած եւ մէկ քա-
նին ալ կտակաւ անոր արուած են:
Այս կալուածներուն պահանջութեան
համար Երուսաղէմի վանքն իրեն կալ-
ւածատէր շատ անգամ նորոգութիւն
ներ եւ ուրիշ ծախքեր ալ ըրիւր եւ
զանոնք որ ըստ օրէ գորգացուցիւր է իր
կողմանէ զերեւած վարդապետներու եւ
առաջնորդներու ձեռք: Վերադա-
րար, քանի մ'անձնասէր եւ ազգեցու-
թեան տէր անձինք, որոց ձեռքը մնա-
ցած են գրեթէ Երուսաղէմի կալուած-
ները, գանադան անտեղի պատճառներ
առաջ ընելով՝ կարուածներն իրենց օ-
րինաւոր տիրոջը գործընկերու դեմ կը
կենան, եւ այսպէս խնդիրը կախ կը մնայ:
Բնդգրկման իրերուն աւելնէ մեծ
փաստը՝ որ փաստ ըսուելու արժանի
չէ, այս է թէ այն կալուածոց հասոյ-
թըն աղքատաց օգնութեան եւ գարգ-
ներուն գարգացման կը գործածուի եւ
զեր եւ այսուհետեւ ալ նոյն նպատակ-
ներուն պէտք է գործածուի:

Այս կերպարանեալ փաստն 'ի հի-
մանց սկալ է. չիտ երբեք օրէնք մը որ
մէկու մը կալուածը գրաւելու իրաւունք
տայ ուրիշին՝ պատճառաւոր թէ կրնայ
անոր պէտք ունենալ: «Բայց, կրնն
ընդգիծութիւններ, Երուսաղէմի վանքն
ալ կալուածներն ալ ազգին ըլլալով,
Եգիպտոսի հայերն ալ իրեն ազգ' կըր-
նան զանոնք իրենց պիտոյնց գործածե-
լու իրաւունք ունենալ: Այս փաստն
ալ բոլորովն սխալ եւ օրինօք անըն-
դունելի է՝ քանի որ օրինաւոր կալ-
ւածատէրն Երուսաղէմի վանքն է:

Երբեք ազգային բոլոր կալուած-
ներն ալ ազգին են, բայց այս կամայն
տեղի ազգայինը, այս կամայն ազգեցու-
թեան տէր անհատներ չեն կրնար ի-
րենք իրենց զիւրան եւ զանոնք իրենց
ուզածին պէս տրամադրել: քանզի այն
ատեն ազգային բոլոր վանքերը, եկե-
ղեցիները, դպրոցները, եւ ամեն տե-
սակ ինչ ու կալուածք ծանր փոխադր
մէջ կ'իյնան: Այսպիսի խնդրոց մէջ
ձեռնհաս իշխանութիւնն ազգին բո-
վանդակութիւնն է՝ իր օրինաւոր երեւ-
ութեանութեան կամ իշխանութեան
մէջ ամբողջութեամբ:

Այս սկզբունքն առաջ կը ընդհան-
րէ միայն Եգիպտոսի, այլ ամեն տեղի-
րու համար, քանզի դժարադարար դեռ
շատ տեղեր ազգային կալուածները մա-
նաւորաց շահերուն կը ծառայեն՝ ազ-
քատայ կամ այլ ազգային պիտոյնց
գործածելու պատրուակաւ, թերեւս այն
անիրաւ դատաւորին պէս՝ որ նուշին
միջուկն իրեն կը պահէր եւ կեղեկ ալ
դատաւարներուն կուտար:

Երբեք, եթէ անաշու ու խիստ հար-
ցուփորձ մ'ըլլայ թէ ի՞նչ եղանակաւ
գործածուեր են մինչև հիմա այս կալ-
ւածոց հասոյթները, կրնայ օրինաւոր
հաշիւ մը ցոյց տրուիլ. կամ եթէ ցոյց
ալ տրուի, արդեօք չպիտի նման այն
խորամանկ զիւրացոյն բարեգործու-
թեանը, որ քահանային խոստովանելու
երթալով կըսէ. «Հայր սուրբ, մեզ մը

գործեցի, բայց հետն ալ չորս վարձք
ըրի»:

Քահանայն հետաքրքրէ ըլլա-
լով կիմանայ որ բարեգործ գեղացին եզ-
մը գողցեր է, բայց չորս ոտքը չորս ալ-
քանեկու թափեր է:

Հաւ կը կասկածինք որ այս առ-
թիւ մէջ ըլլալիք հարցութիւններուն
ալ պատասխանն ստոր նման բան մ'ըլ-
լայ: Սակայն հարցութիւնը ընելու հարկ
չկայ: Տեսնուած արդիւնքը, որուն ա-
մեն մարդ ծանօթ է, սուտ պատճա-
ռանց տեղի չէ թողուր: Ի՞նչ վիճակի
մէջ են այսօրուան օրս Եգիպտոսի դա-
րոյնները, ի՞նչ խնամք եւ օգնութիւն
կը տեսնեն աղքատները. — թերեւս
եղին ոտքերը միայն . . .

Մնացեալը գալ չարաթ:

Այս չորեքշաբթի օրը կաթողիկոս աղ-
գայնոյ երեւելիներն տասնի չափ ան-
ձինք Մեծ Եպարքոսի փոխանորդ
Պուտա փաշային ապարանքն երթալով
նորին բարձրութեան ներկայացան:

Բարձր. Պուտա փաշան ժամա-
նակ մ'ի վեր կաթողիկոս աղգայնոց մէջ
ազգային իրաւունց Գիր. Հասունի ձե-
ռք գահուելուն վրայ ծագած վեճերուն
առթիւ իր ցաւակցութիւնը յայտնե-
լով, յորդոյց զերեւոր որ կատարուած
երեւութիւնն ընդունին, փան զի ա-
նոր թէ՛ Տէրութեան եւ թէ՛ Հասուն
առջեւ ստացած կերպարանքին փոխ-
խաղաղութիւնն անկարելի էր, եւ յայտարա-
րութիւն ըրաւ որ ազգային իրաւունց
մասին ալ ազգային մէջ խոհեմ հա-
մաձայնութեամբ իրենց յայտնած բազ-
մաքը թէ՛ տէրութեան եւ թէ՛ Հա-
սուն առջեւ անխել չեն մնար:

Հասարակ ընդունով խօսելով՝ եւ
զածն եղած է. իսկ այսուհետեւ՝ եթէ
նորեն ազգային իրաւունք մը գահուելու
փաստի մէջ իյնայ, տէրութիւնը պատ-
րաստ է եղած գանգատները լսելու:

Թերեւս կաթողիկոս ազգայիններէն
ըսող գանուի թէ իրաւունք չմնաց որ
նորեն պաշտպանուելու, հարկ ըլլայ
Բայց այս ալ անտեղի է, որովհետեւ
ինչ ալ որ մնայ՝ գործեալ պաշտպանե-
լի է: Եսկէ գտաւ կրնան նաեւ գործը բո-
լորէն ներքեւ ձգել՝ գործադրութիւնն
ապագային թողուլ: Գիր. Հասուն
որչափ ալ որ գերեզմանիկ եւ այլն եւ այլն
ըլլայ, տակաւին մահկանացու մ'է.
բայց աղք մը շուտով չմեռելի, ոչ ալ
իրաւունքն ու արդարութիւնը:

Ար ցաւինք որ կաթողիկոս ազգայինը
այսչափ ժամանակ աղքատութեան իրա-
ւանց անապրեր գտնուելով, գործը լու-
մնանալէն ետեւ բողբոլէ սկսան: Այս-
տեղեան կառավարութիւնը, ինչպէս
Բարձր. արտաքին գործոց պաշտօնէաց
ալ ըսեր է, պատրաստ է միշտ իր հը-
պատակաց՝ այսինքն իր գաւառաց ար-
դար բողբոլները մոռնի ընելու. բայց ա-
մեն բան պէտք է իր ժամանակին ըլլայ:

Այսու ամենայնիւ այս աղ այլն
շարժումն, որչափ ալ որ ուշ երևան
ելաւ, մեծ դասեր կը պարունակէ իր
մէջ. քանզի ցոյց տուած որ կաթողիկոս
ազգայնոց մէջ ալ հայաւ սիրտը կը բա-
րակէ եւ իրենց երակներուն մէջ շա-
կալ արին կայ: Այս կէտը մեծ միտ-
թարութիւն մ'է, թէպէտ այս անգամ
եղած շաբթուան անմիջական արդարեւ
մ'ալ չուենայ:

Քուռ թէ մ'Օրիտ լրագրոյն այս
հինգշաբթի աւուր թուոյն մէջ հետեւ-
եալ ուշադրութեան արժանի յօդուա-
ծը կը կարգանք:

Մեծմուսը Հափաթի կաթո-
ղիկ հայոց հասարակութեան գործերուն
վրայ խօսելով՝ կըսէ թէ չհաւկրնար
որո՞նք են ազգին հոգեւորական իրա-
ւունքները. եւ որովհետեւ Պապն սեղ-
ղապէս Պատրիարքն եւ Եպիսկոպոսոց
հետ բանակցած է, կը հարցնէ թէ
այս բանի նպատակը արդարութիւն կըր-
նայ ունենալ աշխարհականաց:

Ազգին հոգեւորական իրաւունք-

ները կրնան այս երկու խօսքին մէջ բո-
վանդակիլ: Վարչական անխախտ թիւն
Եգիպտոսի Բարձրագոյն հայ այս ան-
խախտութեան պահուելուն նախանձ
խնդիր ըլլալու է: Պատրիարքն եւ
Եպիսկոպոսներն այս իրաւունց աւանդա-
պահ են, բայց ոչ բացարձակ տէրք:
Եգիպտոսի բարձր ժողով հաւատարմաց
ըսել է, եւ մէկը չկրնար եկեղեցւոյն
սահմանադրութեանը կամ կալուածեա-
նը դաշխ՝ առանց այն ժողովին հաւա-
նութեան: Այս բանը ճշմարիտ է մա-
նաւոր Երեւելեան քրիստոնէից նկատ-
մամբ, որք յատուկ քաղաքական կենսիքէ
զուրկ են, եւ եկեղեցւոյ գործին զատ
ուրիշ ազգային գործակ չունին: Իրենց
հոգեւոր գլուխներն ազգին երեսփոխա-
նն են, եւ այն օրը՝ որ կաթողիկոս հայոց
պատրիարքը թող ալ որ զերեւոր ար-
ածութիւններէն մերկացնեն, իր գո-
յութեան պատճառ մը չմնար, եւ այ-
նուհետեւ աւելի բանաւոր կըլլայ կա-
թողիկոս հայերը: Այսու ինչ առաքելա-
կան փոխանորդին իրաւասութեան ներ-
քե զենէ:

Եթէ կաթողիկոս հայոց Պատրիար-
քն ընդունի այն ծանր եւ ստրկական
պայմանները զորս Հոմիլի վրայ կը գը-
նէ, այսինքն՝ եթէ եպիսկոպոսոց ընա-
րութիւնն իրմէ Եմիսդէն կախում
չունենայ, եթէ ամեն հինգ տարին ան-
գամ մը Հոմիլի երթալու եւ իր վեր-
ջութեան համար տալու պարտաւորի
եթէ եկեղեցական կալուած մը չկրնայ
փախուել առանց Ս. Եթովպիոս հա-
ւանութեան, մէկ խօսքով՝ եթէ Սի-
րիկոյ պատրիարքութեան անկախու-
թիւնը հաստատող ու փառաբանող
պատրիարքն կոնդակներն ու կանոնները
ջնջուի, նոյն պատրիարքութեան յա-
ջորդ եղող Գիր. Հասունին արուած
տխալան ստուերական տխալումն մ'է, եւ
կաթողիկոս հայոց աղքը Հասուն հայրա-
պետին առաքելական փոխանորդ Գիր.
Պրուսիոյ իշխանութեան ներքեւ դը-
նելէն տարրերութիւն մը չունի:

Ի՞նչ կըսէ Մեծմուսը Հափա-
թի՝ եթէ հայկական ծէսը իրենցն են
լատինացի ոչ ծիսարան կամ ժամագիր-
քը մոցրեն իրենց եկեղեցեաց մէջ:
Թերեւս կը պատասխանէ թէ 1848ի
ընդհանրական կոնդակն արգելած է որ
Երեւելքի կաթողիկոս եկեղեցեաց ծիսին
մէջ բնաւ փոփոխութիւն չըլլայ: Բայց
այդ կոնդակը Սիւրիկոյ Պատրիարքին
արտօնութիւնները նուրազագործող հոն-
դակներէն աւելի հաստատուն եւ անփո-
փոխ պիտի ըլլայ, Սիւրիկոյ Պատրիար-
քին, կըսենք, որուն իշխանութիւնն
այսօրուան օրս այս տարածան ազգիկ-
ցած կը տեսնենք:

Եթէ Հոմիլի արքունեաց հարկ
գրած եւ Գիր. Հասունին ընդունած
օրէնքն իր գործն ու իմաստովը բռնուի
ու հաստատ պահուի, կը փախուի որ
կաթողիկոս հայոց հասարակութիւնը քիչ
ժամանակէն պարզ թեմի մը կը փոխ-
ուի եւ իր Պատրիարքն ալ թաղական
աւագերէցի մ'առաջնորդ կ'իյնէ:

Եթէ հասարակութեան գլուխ
ներն այսպիսի նուստոտոց ցիւղ օրէնք
մ'առաքելութեանն ու ընդունելին, աղքը
միաձայնութեամբ խորհրդեց, որն որ մեծ
պատիւ կրնէ իրեն, եւ Հոմիլի հայրա-
պետն ալ պիտի աղաչէ որ իր նախորդ-
ներուն շնորհած բանն ինքը չխախտնէ:

Կաթողիկոս հայերն որչափ իրենց
ազգութեան՝ նոյնչափ ալ իրենց կրո-
նին վրայ ջիւղնաւորութիւն ունին, եւ
մէկը միւսէն չեն թափեր. որչափ հայ
նոյնչափ եւ կաթողիկոս են, որչափ կա-
թողիկոս նոյնչափ եւ հայ են: Հարկը
խոսուն տարին 'ի վեր իրենց հայրենի
ամեն տեսակ հալածանքէ եւ զոհորու-
թիւններէ ազատ կրնային մնալ՝ եթէ
լատինաց հետ միանալ ուզէին. բայց
այն ատեն իրենց կրօնը պահելով աղ-
գութիւններն կը կորսնցնէին: Աւստի
գոհորութիւններն յանձն առին, որպէս

զի թէ մէկը և թէ միւսը պահպանեն Գեր. Զատուն այս բանը մոռցած կե-
րեի :

« Մեր այս բարձրաստիճան եկե-
ղեցականին առաքինութիւնները ծան-
շած ենք : Բայց ամեն հայոց հետ կը
ցաւնը որ իր ազգին իրաւունքը պաշտ-
պանելու մասին խիստ քիչ եռանդ ցոյց
կուսայ : »

... խմբագիր :

Հինգշաբթի առաւ Գործնական մէջ
տոյն այդպիսի հրատարակուած իմաս-
տական նամակ մը կարգադրեց Ե-
րարկերէն անցեալները ձեռք գրուած և
լրագրոյց մէջ հրատարակուած նամակին
դէմ : Եւրոպական պատմական
ձեր Երարկերի թղթակցին թողով, մեր
կողմանէ առ այժմ քանի մը գիտազու-
թիւններ ընել բաւական կը համարին :

Եւրոպական թղթակցին համար
անձնական կիրք յազդեցեալ էր եւ
Բնական հասարակական հրատարակած նա-
մակը կարգադրեցեալ ամեն ալ կըր-
նան վկայել որ իման անձնական վերա-
բերեալ բան չէր պարունակեր իր մէջ, այլ
պարզապէս Երարկերի նկարագիրը կընէր :

Երկրորդ ըստած է թէ « Ինչ
« հարկ կար օրինորդ մ' ամենական
« գործող մասին, որոյ մէջ երկու կող-
« մանց հաճութիւններ կան, բարե-
« հասարակ քահանայ մ' ամբաստանել
« իրիւ անվաւեր պատկ դնող, որ 30
« ամիսէ ի վեր իւր պաշտաման մէջ ա-
« նարատ մնացած է : » Եւրոպական ըս-
տարադրող ութ անձինքն, որք անշուշտ
Ա. Պօլս կը գտնուին, կերեի որ Ար-
լիկիւնն ծանադարհորդութիւն մ'ը-
րեր են մտք Երարկի և ամեն բան
ստուգելով հա եկեր վկայութիւն կու-
տան : Եւսէ գտտ ստորագրութեան աւ-
րերը ձեր թղթակցին գրածն ալ հաս-
կընալու անկարող գտնուեալ են : Չեր
թղթակցին ըսած էր թէ Միքայէլ ա-
նուն քահանայն առանց ծնողաց հա-
ւանութեան պատկ ըրեր է : Ստորագ-
րութեան տէրերն ինչե՞ն գտնուեալ կամ
ի՞նչ ապացոյց կրնան տալ « երկու կող-
ման հաճութիւնները կեցած ըլլալուն » :

Միքայէլ քահանային 30 տարեկան « ա-
նարատութիւնն » ստուգուելու մեծա-
պէս կարօտութիւն ունի, և ներկայ պա-
րագրային մէջ ալ քանի որ առանց ծնողաց
հաւանութեան ինք իր գլխուն պատկ ը-
նելու յանգեցեր է, տարակոյտ չկայ որ
յանցաւ որ է, թէ և ստորագրութեան
տէրերը պիտի սրբոյ կարգն ալ անցնեն :

Ինչպէ՞ս կը յանգեցին քահանայ մ' իրեն
հովուած մէկ ընտանեաց պատիւն ոտքի
տակ առնելով և առանց ծնողաց հաճու-
թիւնն օրինաւորապէս ստանալու, նմանը
միայն Հօթէնթօթիւններուն երկիրը տես-
նուած թշնամանք մ' ընել կամ ընել տալէ
ետեւ, օրինորդ մը կորցել և հինգշաբթի
իրիկուն մը տանիլ անվճարեալ իրեն ալ-
գական երիտասարդ մը հետ պատկել :

Առանց հարսանեկան հանգիսի, առանց
բնաւ որ և է պատմաստութեան մը,
իրիւ որ և անտէրունջ կամ իրիւ
յանցաւ որ : Սիթէ ասիկա ծնողաց և
ընտանեաց դէմ յանգեալ նախադիմ
և թշնամանք մը չէ : Ստորագրութեան
տէրերը կարծեմք բնաւ չեն գիտեր թէ
ինչ ըսել է պատուոյ դժուար մ', որ այն-
պիսի օրինադանց անիրաւ և տմարի
քահանայ մ' արգարացնելու եղեր են :

Երրորդ, ծանուցուած է որ Պօլս
գտնուող ազգայնոր մը տունը բռնել զին-
ւոր նախել է ետեւ, գաւառադուրը
բողբեր է : Ինչ զեղեցիկ վարչութիւն
որ ազգայնոց իրաւունքը բռնաբարուե-
լուն անտարբեր հանգիստաւ ըլլալէ ե-
տեւ կը բողբէ՝ եղեր : Երկրա կը նմա-
նի Աֆանթէնի նկարագրած այն իմաս-
տական ընթացիկ, որոյ միտակ Սիդասայ
անկանջները կը պահպան եղեր, և որ փո-
խանակ նախ կ'ետան ինկած մանկան մը
փրկութեանը վտուծալու, անոր իրաւունքը
տալու կ'ընէր : Ի՞նչ, նախ, իրարեմէմ :

Երրորդ, ծանուցուած է որ Պօլս
գտնուող ազգայնոր մը տունը բռնել զին-
ւոր նախել է ետեւ, գաւառադուրը
բողբեր է : Ինչ զեղեցիկ վարչութիւն
որ ազգայնոց իրաւունքը բռնաբարուե-
լուն անտարբեր հանգիստաւ ըլլալէ ե-
տեւ կը բողբէ՝ եղեր : Երկրա կը նմա-
նի Աֆանթէնի նկարագրած այն իմաս-
տական ընթացիկ, որոյ միտակ Սիդասայ
անկանջները կը պահպան եղեր, և որ փո-
խանակ նախ կ'ետան ինկած մանկան մը
փրկութեանը վտուծալու, անոր իրաւունքը
տալու կ'ընէր : Ի՞նչ, նախ, իրարեմէմ :

Երրորդ, ծանուցուած է որ Պօլս
գտնուող ազգայնոր մը տունը բռնել զին-
ւոր նախել է ետեւ, գաւառադուրը
բողբեր է : Ինչ զեղեցիկ վարչութիւն
որ ազգայնոց իրաւունքը բռնաբարուե-
լուն անտարբեր հանգիստաւ ըլլալէ ե-
տեւ կը բողբէ՝ եղեր : Երկրա կը նմա-
նի Աֆանթէնի նկարագրած այն իմաս-
տական ընթացիկ, որոյ միտակ Սիդասայ
անկանջները կը պահպան եղեր, և որ փո-
խանակ նախ կ'ետան ինկած մանկան մը
փրկութեանը վտուծալու, անոր իրաւունքը
տալու կ'ընէր : Ի՞նչ, նախ, իրարեմէմ :

վտանգին առաջին ա՛ռ, յետոյ քարոզ-
ներդ ճիշմ րողքներդ բրէ :

Չորրորդ, արարկերցոյ կրօնա-
փոխութեան համար ըստած է թէ Ե-
րարկի ինչ չէ որ ապականի, Երար-
կիցիք հետաքրքիր են եղեր, ուստի
նորաւար կրօնից ընդունելութիւններ
կրնեն, միայն 250 տուն կայ եղեր պա-
պականացեալ, իսկ բողբական 50 տուն
չկայ : Ուրեմն կրօնափոխութիւն չե-
ղած քաղաքները լծացեալ և ապակա-
նացեալ են, և ասանկ չըլլալու համար
պէտք է որ շարունակ կրօնի փոփոխու-
թիւններ կամ ինչպէս նամակին հեղե-
նակներն անշուշտ տխմարութեամբ
կրնեն անորաւոր կրօնից ընդունելու-
թիւնները ըլլան : Հազար տուն
ունեցող զիւղաքաղաքի մը համար 3-
400 տուն պապական կամ բողբական
եղած են, խօսքը կըլլայ, բան մը չէ :
Թող այսօր հետաքրքրութիւններ յա-
կեցնեն, ի՞նչ կըլլայ եղեր, վաղը կե-
նեն գարձեալ ըստաւորչական կըլլան :

Երկրորդ միտաւան դատաստան
մը դեռ նոր կը լսենք և ազգութիւն
կը պատճառէ մեզ : Բայց ինչո՞ւ հա-
մար հրեայի, կարմիր գլխու կամ ու-
րիշ կրօններու ալ չեն մտնէր, որպէս
զի անոնց ալ ի՞նչ ըլլայ հասկնան և
իրենց հետաքրքրութիւնը յազի : Արեւի
որ ստորագրութեան տէրերն ալ, մեզ
քերին ստատան առնու, մինչև հիմա
քանի մը կրօնք փոխող տեսակներն
են, և թէպէտ Ծագիկ օրուին կը վա-
տաբանեն, բայց իրենք ալ անոր հօր-
եղբոր կամ մօրեղբորդիքն ըլլալու են :

Հինգերորդ, « Երբեք հատի չափ
« դպրոց կայ եղեր և մէկ ալ ուսում
« նարան, և թէպէտ հիմա զիտաւոր
« դատարանին մեռած է, բայց նորի
« մը համար միշտ ջանք կայ » : Ինչ
մեռաւ, նորը գտնուեալ համար ալ
« ջանք կան » բաւական է : Արեւի որ
առանց կարող դատարաններու դըդ-
րոց և ուսումնարան ունենալու գաղտ-
նիքը միայն այս պարունակը գտեր են :

Երրորդ, Երարկի վեճակը չըր-
ջակայ քաղաքաց հետ բաղդատելով
շատ առաջ է եղեր : Երկր կընէին որ
այս յառաջադիմութիւնն ալ ուր ը-
լլալը ցոյց տային, քանզի յառաջադիմու-
թեան ալ տեսակներ կան :

Երբեք հատի չափ չափ
« դպրոց կայ եղեր և մէկ ալ ուսում
« նարան, և թէպէտ հիմա զիտաւոր
« դատարանին մեռած է, բայց նորի
« մը համար միշտ ջանք կայ » : Ինչ
մեռաւ, նորը գտնուեալ համար ալ
« ջանք կան » բաւական է : Արեւի որ
առանց կարող դատարաններու դըդ-
րոց և ուսումնարան ունենալու գաղտ-
նիքը միայն այս պարունակը գտեր են :

Երբեք հատի չափ չափ
« դպրոց կայ եղեր և մէկ ալ ուսում
« նարան, և թէպէտ հիմա զիտաւոր
« դատարանին մեռած է, բայց նորի
« մը համար միշտ ջանք կայ » : Ինչ
մեռաւ, նորը գտնուեալ համար ալ
« ջանք կան » բաւական է : Արեւի որ
առանց կարող դատարաններու դըդ-
րոց և ուսումնարան ունենալու գաղտ-
նիքը միայն այս պարունակը գտեր են :

Երբեք հատի չափ չափ
« դպրոց կայ եղեր և մէկ ալ ուսում
« նարան, և թէպէտ հիմա զիտաւոր
« դատարանին մեռած է, բայց նորի
« մը համար միշտ ջանք կայ » : Ինչ
մեռաւ, նորը գտնուեալ համար ալ
« ջանք կան » բաւական է : Արեւի որ
առանց կարող դատարաններու դըդ-
րոց և ուսումնարան ունենալու գաղտ-
նիքը միայն այս պարունակը գտեր են :

Երբեք հատի չափ չափ
« դպրոց կայ եղեր և մէկ ալ ուսում
« նարան, և թէպէտ հիմա զիտաւոր
« դատարանին մեռած է, բայց նորի
« մը համար միշտ ջանք կայ » : Ինչ
մեռաւ, նորը գտնուեալ համար ալ
« ջանք կան » բաւական է : Արեւի որ
առանց կարող դատարաններու դըդ-
րոց և ուսումնարան ունենալու գաղտ-
նիքը միայն այս պարունակը գտեր են :

և գովեստներն արժէք մը չեն ունենար :
Երկրորդ, Երարկի մէկ թա-
ղին մէջ նախակրթական դպրոցի մը շե-
նութեան օժանդակելէ ի վատ, ու-
սումնարանին ալ տարեկան 50 լիւր ե-
կամուտ կապելու շնորհ ըրեր է, խոստա-
նալով որ եթէ յառաջիմութիւն տես-
նուի, այս եկամուտն աւելցնէ և գաղ-
ղիներէն դատաստու մ' ալ զրկէ : Սե՛ծ :

Պօլս Երարկին այս ազգասիրական
առատաձեռնութիւնը գովութեան և
շնորհակալաց արժանի է և երանի թէ
իրենց դպրոցներուն համար մինչև հի-
մա ժառանգութեամբ նշանաւոր Երար-
կիցի չորսաձիւններուն ալ օրինակ ըլլայ :
Ի՞նչ դարմանայի բան որ Երարկիցոց
ուսման և կրթութեան հոգը եղիւ-
տաբան ազգային մը կը կրէ, և բուն
Երարկի մէջ բնակողները գուրաւ
կառնուեն ուսմանը և կրթութեան քա-
ջային ու ձեռնառութիւնը, և իրենց
յուսակոյց կրթութեան հոգը ու գոհ-
ղութիւններն իրենք չեն սխիւր :

Պէտք է որ արարկիցիք եթէ կը
փափաքին ուրիշ անդրու ազգայնոց
այսպէս միշտ ետ չմնալ, կրօնափոխու-
թեան ժառանգութեան իրենց մէջէն վեր-
ջնեն : ազգային իրաւունքն ու պա-
տիւր պահելու նախաձեռնողի, իրենց
պարտքը ծանոց, յառաջիմութեան
ուսմանը և կրթութեան բարեկամ մտք-
գործէ բաղդակաւ տեղական վարչու-
թիւն մը կապեն : ուսումնարանին վե-
ճակը բարեղծ են և ընտիր դատարաններ
պահելու համար դրամական զոհողու-
թիւններ ընելէ չփախն, քանզի ի-
րենց մէջ անշուշտ փաճառականներ
կը գտնուին եղեր, որք հարկաւ առ-
րին քանի մը լիւր տալու կարողութիւն
կունենան : իրենց մանկանց դատարա-
կութեան հոգ տանին, որպէս զի ութ
ստորագրութեանց անդրուին պէս իրենց
ըսածն և գրածը հասկնալու անկարող
մարդիկ չըլլան, այլ իրք մարդ ըսուե-
լու արժանի յատկութիւններն ստանան :

Երբեք հատի չափ չափ
« դպրոց կայ եղեր և մէկ ալ ուսում
« նարան, և թէպէտ հիմա զիտաւոր
« դատարանին մեռած է, բայց նորի
« մը համար միշտ ջանք կայ » : Ինչ
մեռաւ, նորը գտնուեալ համար ալ
« ջանք կան » բաւական է : Արեւի որ
առանց կարող դատարաններու դըդ-
րոց և ուսումնարան ունենալու գաղտ-
նիքը միայն այս պարունակը գտեր են :

Երբեք հատի չափ չափ
« դպրոց կայ եղեր և մէկ ալ ուսում
« նարան, և թէպէտ հիմա զիտաւոր
« դատարանին մեռած է, բայց նորի
« մը համար միշտ ջանք կայ » : Ինչ
մեռաւ, նորը գտնուեալ համար ալ
« ջանք կան » բաւական է : Արեւի որ
առանց կարող դատարաններու դըդ-
րոց և ուսումնարան ունենալու գաղտ-
նիքը միայն այս պարունակը գտեր են :

Երբեք հատի չափ չափ
« դպրոց կայ եղեր և մէկ ալ ուսում
« նարան, և թէպէտ հիմա զիտաւոր
« դատարանին մեռած է, բայց նորի
« մը համար միշտ ջանք կայ » : Ինչ
մեռաւ, նորը գտնուեալ համար ալ
« ջանք կան » բաւական է : Արեւի որ
առանց կարող դատարաններու դըդ-
րոց և ուսումնարան ունենալու գաղտ-
նիքը միայն այս պարունակը գտեր են :

Ա. Պօլս 15 Դեկտ. 1867

Երբեք հատի չափ չափ
« դպրոց կայ եղեր և մէկ ալ ուսում
« նարան, և թէպէտ հիմա զիտաւոր
« դատարանին մեռած է, բայց նորի
« մը համար միշտ ջանք կայ » : Ինչ
մեռաւ, նորը գտնուեալ համար ալ
« ջանք կան » բաւական է : Արեւի որ
առանց կարող դատարաններու դըդ-
րոց և ուսումնարան ունենալու գաղտ-
նիքը միայն այս պարունակը գտեր են :

Երբեք հատի չափ չափ
« դպրոց կայ եղեր և մէկ ալ ուսում
« նարան, և թէպէտ հիմա զիտաւոր
« դատարանին մեռած է, բայց նորի
« մը համար միշտ ջանք կայ » : Ինչ
մեռաւ, նորը գտնուեալ համար ալ
« ջանք կան » բաւական է : Արեւի որ
առանց կարող դատարաններու դըդ-
րոց և ուսումնարան ունենալու գաղտ-
նիքը միայն այս պարունակը գտեր են :

... խմբագիր :

Հօկտեմբեր և նոյեմբեր ամիսնե-
րուն հաշուեցոյցներն մինչև ցարդ չի
կցան հրատարակուել թէ և Տնօրէ-
նը տոմարներուն պարտաստութեանը
համար և թէ հաշուեցոյցից հետոյ
րակութեանը համար սկիզբէն ի վեր
ջանք ըրած է : Եւս յապաղումը վար-
չութեան անձանթ չէ : Հիմա երկու

կողմանէ կաշխատուի : քանի մ' օրէն
հաշուեցոյցներ պատրաստ կըլան հա-
տարակելու : Բայց տնօրէնութեան
անկասկածելի ըլլան ասիէ կախուած
չէ, այլ տոմարները բաց են, դրամա-
կան հաշուոց տոմարները Երեմի խան-
երկրորդ յարկը 49 թիւ սենեակը, ուր
ամեն բան մանրամասն գրուած է, ու-
ղողը կրնայ տեսնել : նոյնպէս Հիւան-
դանոցի մէջ գործածուած ընչեղ և ան-
ձանց տոմարները, ուր ևս ամեն բան
այնքան մանրամասն գրուած է, որ ա-
ւելին անկարելի է : Տնօրէնութեան
անկասկածելի լինելն անկէ յայտնի է ևս որ
մինչև հիմա տարաձայնութեամբ պարտուց
քանակութեան դէմ գտնէ կրկին ար-
ժեցող և դեռ չ'սպառուած գոյք հի-
ւանդանոցին աւելցուցած է : նոր քա-
րակիր շէնքը որ երեք հարար սփիւր-
նէ կըսեն, հին շէնքին վայ ըրած նորո-
գութիւնները և կահ կարասիք և հազար
գերձեղեցներ կը կենան, որոնք հարա-
սփիւ ծախիւք կրնան ըլլալ : Եւս երկու
ամիսը եթէ ձեռնառութիւնները չի
պահելին՝ պարտքն ալ մէկ չափաւոր
մասը պակաս կըլլար : Ուղողը կը հրա-
ւիրենք որ գայ քննէ թէ այսպէ՞ս է մի-
ջնամ և այլն :

Եւսի-Գուրէ Կ. Գալուստեան
14 Դեկտ. 1867

Նիկոմիդիայէն կը գրեն մեզ թէ
Լեֆթէրի բռնութեամբ ընկերներուն հար-
ցաքնութիւնը շարունակելով քանի մը
գողակիցներ (եթաք) երևան եկեր են,
որոց մէկն արդէն Նիկոմիդիոյ մէջ երե-
ւան ելած ու բանտարկուած պղծղար
ապաճի մ'է Յուստինոս անուն : Եւս
մարդը Լեֆթէրի մեծ ծառայու-
թիւն կընէ եղեր թէ՛ պէտքերը հոգա-
լով և թէ լուսնելով : Բաղաքէն դուրս
ազարակ մ'ալ վարձած է եղեր, ուր
մերթ ընդ մերթ երթալով դիւրու-
թեամբ կը տեսակցի եղեր Լեֆթէրի
հետ :

ԾԱՆՈԹՅՈՒՆՆԵՐ

Մերձանի հայ գրադատները կը
ծանուցանեն թէ ներկայ դեկտ, 4 էն
սկսեալ՝ եկեղեցական և դպրոցական
գրոց և գրեթէ ամեն տեսակ Սաղմո-
սաց ինչպէս նաեւ գանազան օրացոյցնե-
րու զինք հարիւրին քան զեղջով (քա-
քով) ծախել սկսած են : Ասն
գրքեր ալ՝ որ մինչև հարիւրին քա-
տուն զեղջով կը ծախեն, ինչպէս է օ-
րինակի համար Օւն-Հոգեւոր գիրքը
որ առաջ 50 լուրու չի կը ծախուէր, և
հիմա 30 ի կը ծախեն, քերականին զի-
նը հարիւրը 60 լուրու չէն 40 ի իջու-
ցած են, և հեղափոխին ալ հարիւրը
100 լուրու չէն 75 ի :

Մանկոցեալ Չայեան Սահաթի
Պետրոս և անոր ընկեր Քապճեան
Յօհաննէս քանի մը առնելիքի տէրե-
րուն հետ կոնուելով քննուելէ ետեւ,
սինտիքներ կարգուած և անոնց յարօր
թօն ալ կարգադրուած ըլլալով, յիշեալ
ներուն վայ առնելիք ունեցողներուն
խնայ կը արուի որ սոյն ծանուցման թը-
ւականէն մինչև տասն և մէկ օր Քօ-
միթէին ներկայանալով աւետարան օ-
րինաց 198, 199 և 200 երորդ յօդուած-
ներուն համեմատ առնելիքնին հաստա-
տեն : ասից պատ որոնք որ յիշեալնե-
րուն պարտք ունին, կամ իրիւ աւանդ
և կամ ուրիշ պայմաններով անոնց որ
և իրք տարանք ձեռուինին կը գտնուի,
յիշեալներուն չափով՝ Քօմիթէին և
սինտիքներուն ձեռք մասային յանձ-
նեն : Իսկ եթէ յիշեալներուն ապաւ-
ըլան, պատասխանատուութեան ներ-
քե կի յան. վերջապէս կը ծանուցուի
որ մինչև վերջգրեալ պայմանաժամին
վերջը չ'ներկայացողները մասային դուրս
պիտի մնան և արժան եղան ըստ կա-
նոնաց պիտի գործադրուի :

